

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Ítéltábla a Nyári és Korsós Ügyvédi Iroda (1062 Budapest, Székely Bertalan utca 4. fszt. 2., ügyintéző: dr. Nyári Béla ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve I. rendű és II.rendű felperes neve II. rendű (mindketten: I.rendű felperes címe) felpereseknek, a dr. Schmidt Valéria ügyvéd (1114 Budapest, Bocskai út 7. II/4.) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen, özvegyi haszonélvezeti jog törlése iránt indított perében a Pest Megyei Bíróság 2009. április 22. napján meghozott 17.P.23.939/2008/11. számú ítélete ellen a felperesek részéről 13. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja.

Az alperest annak tűrésére kötelezi, hogy a szám alatt nyilvántartott, természetben számú ingatlannak a felperesek tulajdonaként nyilvántartott $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ tulajdoni illetőségére az alperes javára bejegyzett özvegyi haszonélvezeti jogot töröljék.

Az elsőfokú bíróság útján megkeresi a Földhivatalt, hogy a számú ingatlannak a felperesek tulajdonaként nyilvántartott $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ tulajdoni illetőségére az alperes javára bejegyzett özvegyi haszonélvezeti jogot törölje.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 425.000 (Négyszázhuszonezer) forint együttes első,- és másodfokú perkölséget.

Kötelezi az alperest, hogy térítsen meg az államnak az adóhatóság felhívására 368.000 (Háromszázhatvannyolcezer) forint kereseti és 368.000 (Háromszázhatvannyolcezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes és L.S. (továbbiakban: örökhagyó) 1991-ben kötöttek házasságot, a felperesek a házasságból született gyermekeik. A házastársak között 2002. őszén az életközösség megszakadt, mert az alperes a szám alatti családi házból édesanyjához költözött. 2003. január 2. napján az alperes jogi képviselője útján keresetlevelet terjesztett elő a Városi bíróság előtt, amelyben a házasság felbontását kérte. Ebben előadta, hogy az örökhagyóval 1981-ben kötöttek házasságot, kapcsolatuk kezdetben harmonikus volt, kb. azonban 7-8 éve fokozatosan elhidegültek, ezáltal 4-5 éve házasságuk formálissá vált, minden belső kapcsolat nélkül. Az utóbbi időben kapcsolatuk tovább romlott, olyannyira, hogy közös lakásban való együttélésük lehetetlenné vált, ezért a közös lakást 2002. év őszén elhagyni kényszerült. A házasság helyreállítására reményt nem lát, elköltözése óta békülési szándékuk nem volt, ezért úgy érzi, hogy házasságuk véglegesen és helyreállíthatatlanul megromlott. A kereset előterjesztését megelőzően az örökhagyóval sikertelenül próbált megegyezésre jutni, aki számos írásbeli ajánlatára nem válaszolt. Hozzárult ahhoz, hogy a életében lévő T utónevű gyermekük az örökhagyónál nyerjen elhelyezést, a közös ingatlan használatára pedig nem tart igényt. A házasság fennállása alatt közösen szerzett ingatlanok megosztására vonatkozó igényét külön perben kívánja érvényesíteni.

Az örökhagyó 2003. január 25. napján végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt. Leltárba vett hagyatéka a tulajdonaként nyilvántartott szám alatti házasingatlan, valamint a alatt nyilvántartott gyeper megjelölésű ingatlan voltak. Az ingatlanok $\frac{1}{2}$ részének tulajdonjogára az alperes házastársi közös vagyon jogcímén igényt tartott. Erre figyelemmel a közjegyző az örökhagyó nem vitás hagyatékaaként a leltárba vett ingatlanok $\frac{1}{2}$ részét adta át a törvényes öröklés jogcímén az örökhagyó leszármazóinak a felpereseknek, az alperes mint túlélő házastárs özvegyi haszonélvezeti jogával terhelt.

Az örökhagyó halála folytán az alperes által indított házassági bontóper a bíróság megszüntette. Az alperes per indított a felperesek ellen a Bíróság előtt, a hagyatéka felvett két ingatlan $\frac{1}{2}$ részére tulajdonjoga megállapítására, házastársi vagyonközösség jogcímén. E perben a peres felek 2005. március 31. napján egyezséget kötöttek, amelyben a felperesek mindkét ingatlan $\frac{1}{2}$ része vonatkozásában az alperes tulajdonjogát házastársi vagyonközösség jogcímén elismerték és hozzájárultak annak bejegyzéséhez.

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperes az örökhagyó utáni öröklésből kiesett, mert a házastársak között az örökhagyó halálakor az életközösség nem állt fenn, és annak helyreállítására sem volt kilátás. Erre figyelemmel a bíróság a hagyatéka felvett és a alatt nyilvántartott ingatlanok tulajdonukat képező részilletőségeire az alperes javára fennálló özvegyi haszonélvezeti jogot törölje. Ennek ténybeli alapjaként utaltak arra, hogy az alperes és házastársa között az életközösség 2002. őszén véglegesen megszakadt, amikor az alperes a volt közös lakásból a véglegesség szándékával távozott és onnan minden holmiját magával vitte. Az életközösség megszakadását és azt, hogy annak

helyreállítására nem volt remény, az alperes által előterjesztett, a házasság felbontására irányuló keresetlevél is tartalmazza.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta a felperesek állítását, miszerint az örökhagyóval az életközösség helyreállítására nem volt remény, jogilag elfogadhatatlan az általa benyújtott keresetlevélre alapított felperesi érvelés. Az örökhagyóval 20 évig éltek együtt, ez alatt közöttük az életközösség folyamatosan fennállt. Az örökhagyó 1995-től elkezdett italozni, emiatt többször veszekedtek. 2001-ben az örökhagyó elvonókúrára ment, és ennek eredményeként közel egy év telt el italozás nélkül. Ezt követően azonban újra kezdte az ivást, az alperes azonban hiába kérte hogy forduljon orvoshoz, illetve menjen kórházba. Ezért más eszközt nem látott, mint azt, hogy elköltözik. Ezzel azonban férjét akarta arra kényszeríteni, hogy hagyja abba az italozást. Hetek-hónapok múlva, ahhoz, hogy várakozása beigazolódjon, megindította a bontóper, szándéka ezzel azonban változatlanul az volt, hogy férjét magatartása megváltoztatására kényszerítse. Közölte az örökhagyóval, hogy az ő magatartása, italozása kényszerítette elköltözésére, mert kapcsolatuk így nem mehet tovább, ha azonban változást tapasztal, akkor vissza fog hozzá menni, minderről gyermekeit a felpereseket is tájékoztatta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 300.000 forint perköltséget, valamint térítsenek meg az államnak 368.000 forint eljárási illetéket. A tényállás körében megállapította, hogy az alperes és házastársa között az életközösség 2002. őszén megszakadt, amikor az alperes a közös lakásból édesanyjához költözött. Elköltözésének oka férjének italozása volt, ami miatt sokat veszekedtek, az ital hatása alatt feszültség volt közöttük, anyagi helyzetük romlott, a család által vezetett üzlet sem jövedelmezett úgy, mint korábban. Az alperes távozását közvetlenül egy veszekedés előzte meg, ami arra az elhatározásra bírta őt, hogy megszakítsa az életközösséget, ezzel kényszerítse ki férje megváltozását, hogy abbahagyja az italozást. Férjének tudomására hozta, hogy a helyzet számára már elviselhetetlen, de hajlandó az életközösséget helyreállítani, ha férje aláveti magát a szükséges kezelésnek. Elköltözésekor az alperes személyes holmijait vitte magával, ezt követően az örökhagyó felkereste az alperest munkahelyén és édesanyjánál is, ígéretet tett arra, hogy felhagy az italozással. Ezt követően azonban már nem jelentkezett. Az alperes remélve, hogy jogi lépése kényszerítő hatással lesz férjére, ügyvédnek adott megbízást a bontóper megindítására.

A Ptk. 601. § (1) bekezdése szerint törvény alapján nem örökölhet az örökhagyó házastársa, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak között életközösség nem állott fenn és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás. Mindkét feltételnek az öröklés megnyílása, tehát az örökhagyó halála időpontjában kell fennállnia. A házasság valódi tartalmát a házastársak együttélése, a köztük lévő érzelmi és gazdasági közösség adja. A Ptk. 601. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeket annak a félnek kell bizonyítania, akiknek érdekében áll az öröklésből való kiesés tényének megállapítása. Jelen

esetben a Pp. 164. § (1) bekezdéséből következően a bizonyítási kötelezettség a felpereseket terhelte, mivel az alperes kiesése folytán törvényes örökrészeit haszonélvezettől mentesen szerezniük meg.

A felperesek azt a körülményt, hogy szüleik életközösségének helyreállításának nem volt remény, nem tudták bizonyítani. Elfogadhatatlan az a felperesi álláspont, hogy a házassági bontóper megindítása önmagában elegendő lenne ahhoz, hogy az életközösség helyreállítására irányuló kilátást kizárja. A szülők 20 évig éltek házasságban, ami legfeljebb utolsó harmadában nem volt konfliktusoktól mentes, ennek ellenére egyik fél részéről sem volt tapasztalható, hogy érzelmileg elhidegültek volna egymástól. A felperesek a család problémáját vélhetően több okból nem igazán fogták fel, súlyának megfelelően. Elbagatelizálták apjuk szenvedélyét, az ebből eredő házastársi konfliktust, ugyanakkor a jelen perben túlhangsúlyozták, hogy az alperes a súlyos beteg állapotban lévő házastársát és gyermekeit cserbenhagyta. Anyjuk elköltözését véglegesnek tekintették, hangsúlyozva az autó kétszeri fordulását. Az alperes kétségbeesésében, megrendült idegállapotában fordult ahhoz az általa vélhetően eredményre vezető megoldáshoz, hogy a még meglévő érzelmi kapcsolatokra tekintettel, jószándékkal „megzsarolja” férjét, feltételül szabva azt, hogy ha felhagy az italozással, akkor életközösségük is helyreállhat. E jelen eljárásban fel sem merült, hogy az alperesnek új kapcsolata volt, vagy akár erre irányuló szándéka lett volna.

A perbeli adatok alapján az előzőekben felhívott törvényi rendelkezésben megfogalmazott objektív feltétel - az életközösség megszakadása - nem vitásan megvalósult. A másik feltétel - az életközösség visszaállításának kilátástalansága - a szubjektív jellegű elemek vizsgálatán alapul, de e feltételnek is objektíven kell fennállnia. Azt kell ugyanis vizsgálni, hogy a házastársak életviszonyainak, egymáshoz való kapcsolatának és egyéb körülményeinek figyelembevételével, volt-e reális lehetőség, kilátás az életközösség helyreállítására. Ennél mindenképpen jelentősége van a különélés időtartamának és annak, hogy az életközösség megszakadása a 20 éves házasság alatt mindössze egyszer következett be. Jelentősége van annak is, hogy a távozó fél életkörülményeit hogyan alakítja, ezzel utal-e tartós vagy végleges távollétre, vagy a kényszer diktálta - mint a jelen perbeli esetben - helyzetben felvállalja az édesanyjával történő együttlakást, akivel kapcsolata az utóbbi időben igencsak meglazult. Jelentőséggel bír továbbá az is, hogy az alperest az örökhagyó a lakásukhoz közeli munkahelyén napközben felkereste, sőt, édesanyjánál is meglátogatta. Az életközösség megszakadása az örökhagyó italozására vezethető vissza. Bár az alkoholizmus szenvedélybetegségnek minősül, elvileg még sem kizárt az ebből való kigyógyulás. Figyelemmel arra, hogy az örökhagyó korábbi kezelése annyiban sikerre vezetett, hogy hosszabb időn át távol tartotta magát az alkoholtól, a feleknek lehetett reménye arra, hogy egy ismételt orvosi kezelés eredményeként sor kerül az életközösség helyreállítására.

A felperesek személyes előadásukból kitűnően apjuk az alperes eltávozását érzelmileg nehezen élte meg, az a megjegyzése, miszerint „ő a jég hátán is megél” önérzetét, emberi büszkeségét sértett, de megőrizni kívánó szülő megnyilvánulása

volt. Nem mutathatott felnőtt és kamasz fia felé gyengeséget, különösképpen nem akkor, amikor a gyermekek a családon belüli konfliktusokban - vélhetően téves helyzetfelismerésből adódóan - mellette álltak. A felperesek hozzáállását pozitívként is lehetne értékelni, ha nem tartották volna ebből eredően okszerű következménynek édesanyjukkal való szembekerülést, illetve ha felismerték volna a közös érdeket. Személyes nyilatkozatuk ellentmond az életközösség végleges megszakadásának, annak, miszerint ne lett volna kilátás annak helyreállítására szüleik között. Mindezeket összegezve az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy a kereset nem megalapozott, a Ptk. 601. § (1) bekezdésében rögzített azon feltétel, miszerint nem volt kilátás az életközösség visszaállítására nem állapítható meg.

A felperesek további két tanú meghallgatását kérték, akik írásbeli vallomását is csatolták bizonyítási indítványuk előterjesztésekor. Az írásbeli tanúvallomás elfogadására nincs jogi lehetőség, ha a tanúk személyesen kihallgathatók. A felperesek által megjelölt tanúk meghallgatását a bíróság azért mellőzte, mert megítélése szerint a rendelkezésre álló, egymással összhangban álló bizonyítékok elegendőek voltak az érzelmi döntés meghozatalához. A felperesek a per tárgyának értékét tévesen jelölték meg, erről a bíróság őket végzésével tájékoztatta. A pertárgy értéke a hagyatékátadó végzésben megjelölt ingatlanok értéke és az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 72. §-ában szabályozottakra figyelemmel 6.129.000 forint. A felperesek pervesztességük folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek az alperesnek ügyvédi munkadíjból álló perköltséget fizetni és kötelesek továbbá az általuk le nem rótt kereseti illetéket.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést. Módosított fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú ítélet Pp. 253. § (2) bekezdése szerint módosított keresetükkel egyező megváltoztatását kérték. A bíróság állapítsa meg, hogy az alperes és az örökhagyó között az életközösség az örökhagyó halálakor nem állt fenn és annak visszaállítására sem volt kilátás, ezért az alperes a törvényes öröklésből kiesett, a hagyatéki vagyona haszonélvezeti jog nem illeti meg. Keresse meg az ítélőtábla az illetékes földhivatalt a felperesek budaörsi tulajdoni illetősége terhére bejegyzett alperesi özvegyi haszonélvezeti jog törlésére, amelynek tűrésére kötelezze az alperest. Másodlagos kérelmük az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezésre irányul. A felperesek álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tévesen értékelt bizonyítékok alapján téves következtetésre jutott. Az ítélet indokolásából nem állapítható meg egyértelműen, azonban az eljárás során érezhető volt, hogy az ügyben eljáró bíró nem tudta elfogadni azt a helyzetet, hogy a felperesek édesanyjuk ellen indítottak pert, amire több alkalommal a tárgyalás során szóban megjegyzést is tett. Ez elfogultsági kifogás előterjesztéséhez megítélésük szerint nem volt elegendő, de kérik, hogy az ítélőtábla az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése esetén az ügy elbírálására másik tanácsot jelöljön ki, hogy az ügy pártatlan elbírálása biztosítva legyen.

Az ítélet kihirdetését követően a szóbeli indokolás szerint a bíróság döntését csak a peres felek mint családtagok előadására alapította, tekintettel az ügy személyes jellegére. Az ítélet írásbeli indokolása ezt nem tartalmazza. Az elsőfokú bíróság az eljárás során soha nem határozta meg pontosan, hogy a felek közül kinek, milyen bizonyítási terhe van. Ez a kötelezettség csak az ítéletből derül ki, mely szerint a bizonyítási kötelezettség a felpereseket terhelte. A felperesek álláspontja szerint az, hogy volt-e kilátás az életközösség visszaállítására, nem a felpereseket terheli, mert az nem az ő érdekkörükbe tartozik.

Indokolásából kitűnően az elsőfokú bíróság a tényállást kizárólag az alperes előadása alapján állapította meg. Tényként rögzítette, hogy az alperes elköltözésének oka férjének italozása volt, amit egy veszekedés előzött meg, ami arra az elhatározásra bírta az alperest, hogy megszakítsa az életközösséget és ezzel kényszerítse ki férje megváltozását, italozásának abbahagyását. Tényként került rögzítésre továbbá, hogy az alperes csak személyes holmijait vitte magával, majd elköltözését követően az örökhagyó őt munkahelyén, majd édesanyjánál is felkereste és ígéretet tett arra, hogy felhagy az italozással, ezután azonban már nem jelentkezett. A felperesek álláspontja szerint a megállapított tényállás ellentétben áll a lefolytatott bizonyítás adataival. Az elsőfokú bíróság nem adta indokát annak, hogy a felperesek és a tanúk által előadottakat miért nem fogadta el, továbbá alperes állításait miért fogadta el kritikátlanul. Ítéletében az elsőfokú bíróság megnevezi az eljárás során kihallgatott tanúkat, akik vallomásával kapcsolatban azonban érdemi megjegyzést nem tett, utalás sincs arra, hogy egyes tanúk vallomását miért nem vette figyelembe, illetve hogyan értékelte azokat, a kihallgatott tanúk vallomása mennyiben áll összhangban, illetve ellentétes a felek előadásaival. Mindezekből az következik, hogy az eljárás során a tanúk meghallgatása felesleges volt, mert az érdemi döntés indokolása vallomásukra vonatkozóan megjegyzést, vagy észrevételt sem tartalmaz.

Ítélete indokolásában utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a felperesek két személy írásbeli nyilatkozatát csatolták és bizonyítási indítványt terjesztettek elő e két személy tanúkénti kihallgatására. Az elsőfokú bíróság e két személy tanúkénti kihallgatását szükségtelennek ítélte meg, továbbá hivatkozott arra is, hogy írásbeli nyilatkozataik jogilag nem elfogadhatók. Ezzel összefüggésben a felperesek utaltak arra, hogy a két személy írásbeli nyilatkozatát tartalmazó okirat a Pp. szerinti bizonyítási eszközök egyik típusa, amelynek felhasználását igazolandó, idézték a Pp. 3. § (5) bekezdésében foglaltakat. Hivatkoztak továbbá arra, hogy a két bejelentett tanú közül az egyik, Sz N, a per tárgyát képező időszakban a peres felekkel és az örökhagyóval haláláig együtt élt, így vallomása döntő jelentőséggel bír. Nevezett ugyanis családtag volt, ezért közvetlen tudomása és tapasztalata volt a történekről, valamint az örökhagyó szándékára vonatkozóan. Az alperes anyja Cs A meghallgatása során a felperesek észrevételezték, miszerint a tanú valótlanul állítja, hogy az örökhagyó elment volna az ő lakására az alpereshez, kérlelve őt a visszaköltözésre. Sz N közvetlen tapasztalata alapján bizonyítani tudja, hogy az örökhagyó az adott időszakban már olyan beteg volt, hogy képtelen lett volna az alperest anyja lakásába meglátogatni. A másik tanú K T, az I. rendű felperes

munkatársa, ő az alperesnek az örökhagyó halála után közvetlenül tanúsított minősíthetetlen viselkedését tudja bizonyítani, ami igazolja, hogy a perben valótlannak nyilatkozatot tett férjéhez fűződő kapcsolatáról. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság azzal, hogy a felperesek bizonyítási indítványának nem tett eleget az általuk bejelentett tanúkat nem idézte meg, illetve okiratba foglalt írásbeli nyilatkozatukat sem fogadta el bizonyítékként, lényeges eljárási szabályt sértett, mert ezzel megfosztotta a felpereseket a bizonyítás lehetőségét. Ezen túlmenően további eljárási szabálysértés, hogy az elsőfokú bíróság a felmerült bizonyítékokat nem teljes körűen értékelte, döntését egyes önkényesen kiragadott bizonyítékokra alapította és nem adta indokát annak sem, hogy egyéb bizonyítékokat miért nem értékelt, illetve azokat miért nem fogadta el.

Kifejezetten önkényes az ítélet 6. oldal második bekezdésében az örökhagyó lelkiállapotával kapcsolatos okfejtés, mert arra a perben adat, bizonyíték nem merült fel, továbbá annak megítélése nem jogász, hanem pszichológus szakértő kompetenciájába tartozó kérdés. A perben kihallgatott L I és T T tanúk is úgy nyilatkoztak, miszerint az örökhagyónak rosszul esett az alperes elköltözése, de a helyzetet elfogadta és nem kívánta az életközösséget visszaállítani. E vallomásokra az elsőfokú ítélet nem utal, továbbá a perben olyan adat nem merült fel, amelyből az elsőfokú bíróság a hivatkozott okfejtését megalapozottan alapíthatta volna.

Az ítélet 6. oldal második bekezdésében utolsó mondata szerint nem csak az örökhagyó megnyilvánulása, de a felperesek személyes meghallgatásuk során tett nyilatkozata is ellentmond az életközösség végleges megszakadásának, illetve annak, hogy nem lett volna kilátás annak helyreállítására. Indokolásában az elsőfokú bíróság nem jelölte meg, hogy ezt a következtetését milyen felperesi nyilatkozatokra alapította. Az indokolásnak a peres felek közötti érzelmi viszonyra vonatkozó állásfoglalása nyilvánvalóan túlterjeszkedés a bíróság jogkörén.

A felperesek álláspontja szerint perbeli nyilatkozataikkal és egyéb bizonyítékokkal - tanúk vallomásaival és okiratokkal - igazolták, hogy az öröklés megnyíltakor a házastársak között az életközösség nem állott fenn és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy annak visszaállítására sem volt kilátás. Az alperes elköltözését követően ügyvédhez fordult, levelet küldött az örökhagyónak a közös vagyon megosztásából eredő igényéről, majd keresetlevelet nyújtott be a házasság felbontására. A bírósághoz benyújtott keresetlevél tartalma szerint házastársával kapcsolata oly mértékben megromlott, hogy közös lakásban való együttélésük lehetetlenné vált, ezért a közös lakás elhagyására kényszerült. A házasság helyreállítására nem lát reményt, elköltözése óta békülési szándék nem volt, ezért úgy érzi, hogy házassága véglegesen és helyreállíthatatlanul megromlott. Utalt továbbá az alperes arra is, hogy a kereset megindítását megelőzően házastársával sikertelenül próbált megegyezésre jutni, aki írásbeli ajánlataira nem válaszolt.

Nem elfogadható az alperes hivatkozása, ezáltal a bíróság erre alapított álláspontja, mely szerint az alperes az életközösség megszakításával csak azt akarta elérni, hogy az örökhagyó változzon meg, italozását hagyja abba. Az alperes által

megbízott ügyvéd, P E vallomása szerint az alperes azzal kereste meg őt, hogy házastársával rosszul élnek és férje iszik, ezért megkérte őt, hogy írjon keresetlevelet, mert el fog válni. Az ügyvéd a keresetlevelet az alperes által adott információk alapján készítette el. A tanúnak az alperes további elképzeléseire vonatkozó kérdésre adott válaszából, miszerint szeretett volna a házba visszakérülni, az a következtetés vonható le, hogy nem férjéhez, csupán a házhoz ragaszkodott, tehát a vagyonszerzés volt részére a fontos. Az alperes jelen perbeli képviselőjének előadása szerint az alperes P E a keresetlevél benyújtását megelőzően már egy hónappal korábban 2002. december 2. napján adott meghatalmazást a bontóper megindítására. A felperesek álláspontja szerint az alperes tisztában volt az örökhagyó állapotával és azzal is, hogy nem tudja az üzletet önállóan vezetni, tartozásai vannak. Nem veszekedést követően költözött el, hanem azt követően, hogy az ásatáson munkát kapott, sorsára hagyva súlyosan beteg férjét. Mindezek alapján az alperes minden lépésével, perben tett nyilatkozatival és azt elfogadó ítéleti megállapítással szemben válási szándéka eltökélt, végleges volt, nem érzelmi okok, hanem anyagi számítás motíválta, és az életközösség helyreállítását nem kívánta.

Az alperes anyja Cs A tanúvallomása több tekintetben kétséges. Vallomásából kitűnően az örökhagyó nem kérte az alperest, hogy ne menjen el, úgy látta, hogy ebben egyetértés van közöttük. Úgy volt, hogy lánya akkor megy vissza, ha férje elmegy elvonókúrára, ezt követően várták, hogy az örökhagyó jelentkezzen, de nem jött, ezért ő beszélt rá lányát, hogy indítsa meg a bontópert. Ehhez képest a keresetlevél tartalmából kitűnően a tanú vallomásával szemben az örökhagyó nem kísérelte meg az életközösség helyreállítását. B F tanú vallomása nem alkalmas annak igazolására, hogy az alperes és az örökhagyó ki akartak békülni. A tanú vallomása szerint csak 2002. novemberéig dolgozott az alperessel együtt, ezért csak addig lehettek ismeretei a házastársak találkozásáról. Az alperes előadásából kitűnően a közös lakásból novemberben költözött el és Cs A vallomása szerint kitűnően a nála lévő utolsó találkozót követően az örökhagyó többé nem jelentkezett. Mindezekre tekintettel az alperes és az örökhagyó találkozásai vonatkozásában az alperes előadása, továbbá B F, Cs A és P E tanú vallomásaiban hivatkozott időpontok tekintetében ellentmondások mutatkoznak.

Az, hogy az örökhagyó nem kíván békülni és nem kívánta az alperessel az életközösséget helyreállítani, a vele közeli kapcsolatban lévő valamennyi személy, T T, Sz N és L I is egybehangzóan megerősítették.

Az elsőfokú bíróság elmulasztotta annak vizsgálatát, hogy az örökhagyónak szándékában volt-e az életközösség helyreállítása. A felperesek álláspontja szerint a felmerült tények és bizonyítékok alapján egyértelműen megállapítható, hogy az életközösség helyreállítására az örökhagyó részéről nem volt kilátás. Ezt igazolta a felperesek nyilatkozata, valamint TT és L I tanúk vallomása, továbbá Sz N írásbeli nyilatkozata is. Erre figyelemmel az alperes törvényes öröklésből való kiesése megállapításának két konjunktív feltétele fennállt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme - annak tartalmából kitűnően - az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság részletesen feltárta a tényállást és abból helyes jogi következtetésre jutott. A Ptk. 601. § (1) bekezdése szerint az örökhagyó házastársa akkor nem örökölhet, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak között nem állt fenn az életközösség és ezzel együtt az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy nem volt kilátás az életközösség visszaállítására. Az utóbbi feltételt illetően azt kell gondosan mérlegelni, hogy a házastársak életviszonyának, egymáshoz való kapcsolatának és egyéb körülményeknek figyelembevételével objektíve volt -e kilátás az életközösség helyreállítására. Önmagában a közös lakás, vagy a közös gazdálkodás átmeneti hiánya nem jelenti feltétlenül az életközösség megszakadását. Ugyanígy nem feltétele a kiesés megállapításának, hogy a házastársak között bontóper induljon, de nem is következik automatikusan a bontóper megindításából sem, hogy a keresetet benyújtó fél a valóságban már lehetetlennek tartja az életközösség helyreállítását. Miután az alperes házastársa elhunyt, ezért a bizonyítási teher egyértelműen a felpereseken van arra nézve, hogy apjuk oldaláról az életközösség visszaállításának semmilyen esélye sem volt. A bíróságnak nincs olyan kötelezettsége a jogi képviselővel eljáró felek esetén, hogy részletesen kioktassa a képviselőt a bizonyítási teherről. Erre nézve azonban az elsőfokú bíróság több alkalommal felhívta a feleket, hogy kinek mit kell bizonyítani, amellyel a felperesek is tisztában voltak.

Alaptalanul hivatkoznak a felperesek az elsőfokú bíróság elfogultságára is, akik csupán az elsőfokú ítélet indokolási részéből a nekik nem tetsző mérlegeléséből következtetnek alaptalanul az eljáró bíró szubjektivitására. A bíróság minden olyan tanút kihallgatott, aki hitelt érdemlően nyilatkozhatott az örökhagyó szándékáról. Az örökhagyó anyja is elmondta vallomásában, miszerint fia nem volt beszédes és nem tárulkozott ki, nem beszélte ki magánéleti problémáit. Ezért ő sem nyilatkozhatott az örökhagyó és az alperes kapcsolatára illetve problémáira. A felperesek barátja T T tanú sem számolt be olyan beszélgetésekről, amelyek feltárták volna az örökhagyó valós szándékát a házastársi együttélés helyreállítására vonatkozóan. A felperesek állítása szerint az alperes kétszer is fordult az autóval, hogy 20 évi együttélés után valamennyi holmiját elvigye, ezt a tényt azonban nem tudták bizonyítani. Az alperes nem a visszatérés szándéka nélkül költözött el, ezért csak a legszemélyesebb dolgait vitte el magával. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a házastársak közötti elmérgesedett viszonyt az örökhagyó italozása váltotta ki, amelynek kényszergyógykezelésére és állapotának javulására röviddel az életközösség megszakadása előtt egyszer már sor került. Az elvonókúra eredményeként a felek között a normális házastársi viszony helyre állt, az alperes tehát joggal számíthatott arra, hogy amennyiben az örökhagyó újra ráveszi magát a gyógykezelésre, úgy remény van az életközösség normális mederben történő tovább folytatására. Ezért elköltöztetésével és annak nyomatékával megindított bontóperi kereset előterjesztésével arra kívánta presszionálni férjét, hogy italozását abba hagyja és gyógykezelését megkezdje. A felperesek sem vitatták, hogy az alperes az örökhagyó halála előtt 2-3 hónappal korábban költözött el, azt megelőzően a házastársak az életközösséget nem szakították meg és az házasság

felbontását sem kezdeményezték. Az alperes érdektelennek minősülő munkatársa B F tanú is megerősítette, hogy az alperest az örökhagyó elköltözését követően személyesen kereste fel munkahelyén, ahol békés beszélgetést folytattak.

A felperesek az elsőfokú eljárás során többször hivatkoztak a bontópert megindító keresetlevél tartalmára, ami igazolja, hogy a házastársak között a kapcsolat helyrehozhatatlanul megromlott, amellyel kapcsolatos állításukat azonban bizonyítani nem tudták. A tanúként kihallgatott PE ügyvéd is elmondta, hogy a közös megegyezéssel történő válások megindítására vonatkozó keresetlevélnek szinte kötelező szabványszövegét alkalmazta, amikor a saját maga által megfogalmazott bontóperi keresetet benyújtotta. A felperesek jogi képviselője számon kérte az alperestől, hogy miért intézett vagyonmegosztásra felszólító levelet az örökhagyóhoz, amit azonban felmutatni nem tudott. Az alperes jóhiszemű pervitelét igazolja, miszerint nem vitatta, hogy írhatott ilyen tartalmú levelet a jogi képviselője, azt azonban nem ismerte el, hogy ilyen tartalmú levél megírására külön megbízást adott volna ügyvédjének. A felperesek ilyen kétes tartalmú levélre történő hivatkozással próbálták bizonyítani az alperes végleges szándékát, holott ő még önmagában a házasság felbontására irányuló keresetlevél szokásos formulájainak alkalmazása sem jelenti azt, hogy a valóságban szándéka végérvényesen az életközösség és a jogi kötelék felbontására irányult volna.

Az eljárás során kihallgatott tanúk vallomásából kitűnően az életközösség visszaállításának kilátástalansága nem állapítható meg. Az alperes az édesanyjához költözött, amit azonban kényszer szülte megoldás volt. Az felperesek azt hangsúlyozták, hogy az alperes mint anya, mit sem törődve gyermekeit is elhagyta, holott az alperes elköltözésekor az I. rendű felperes 20 éves elmúlt és a II. rendű felperes is 18. életévében volt, nem tanultak és alkalmi munkából éltek. Ezen túlmenően hivatkoztak arra is, hogy az alperes cserbenhagyta édesapjukat, aki állapota miatt már nem tudta megfelelően vezetni a családi házban lévő, családi üzemeltetésű kisboltot. Arról azonban nem tettek említést, hogy alkalmi munkát végeztek saját jövedelmük érdekében, apjuknak egyáltalán nem segítettek és semmit sem tettek meg azért, hogy az általuk is hivatkozott rossz egészségi állapota miatt részére orvosi segítséget biztosítsanak, és az alperest sem tájékoztatták arról, hogy apjuk halála előtt milyen rossz állapotba került. Az alperes a 2002. november eleji elköltözését követően be sem tehetette a lábát a családi házba, és az őt megillető ingóságokhoz sem juthatott hozzá, mert különösen az I. rendű felperes megfenyegette őt, hogy megveri ha vissza mer költözni a házba. Volt olyan alkalom is, hogy ezt a fenyegetését beváltotta és megverte az alperest.

Az alperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság minden olyan tanút kihallgatott, akik érdemben tudtak nyilatkozni az alperes, illetve néhai férje szándékáról. A kihallgatott tanúk közül az alperes anyja és a felperesek barátja TT is alátámasztotta, hogy az örökhagyó nem volt közlékeny és magánéletének részleteiről érzéseiről egyáltalán nem beszélt. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság megalapozottan tekintett el az I. rendű felperes érdektelennek nem tekinthető volt házastársa, valamint barátja tanúkénti meghallgatásától, akiktől a korábbi tanúk

vallomása tükrében az ügy érdemi meghozatalát befolyásoló új körülmény nem volt várható. A perbeli adatokból egyértelműen kitűnik, hogy az alperes végső kétségbeesésében költözött édesanyjához a bontóperi kereset benyújtásától remélte, hogy férje kényszergyógykezelését igénybe veszi, ezáltal állapota javulhat és helyre állhat közöttük a békés együttélés.

A fellebbezés alapos.

Az elsőfokú bíróság a felek ellentétes nyilatkozatát, továbbá a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek megfelelően értékelte és mérlegelte, az általa megállapított tényállás a kereset elbírálása alapjául szolgáló releváns tények és abból levont következtetések tekintetében megalapozatlan.

Az írásbeli „tanúvallomás” értékelhetőségére vonatkozó téves álláspontjára figyelemmel az elsőfokú bíróság a felperesek indítványa ellenére alaptalanul mellőzte Sz N kihallgatását. Kiemelendő, hogy a bizonyítékok szolgáltatása nem csak kötelezettsége, hanem joga is a feleknek. A Pp. 3. § (4) bekezdése értelmében a bíróság az indítványozott bizonyítás elrendelését akkor mellőzheti, ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. Ez a perbeli esetben Sz N tekintetében nem állt fenn, mert írásban az alperes és az örökhagyó kapcsolatára nyilatkozott, amelyre vonatkozó tényállításaik bizonyítása a felpereseket terhelte. Ezért az elsőfokú bíróság alaptalanul zárta el a felpereseket attól, hogy az írásbeli nyilatkozatában foglaltakat a megjelölt személy tanúként személyesen is kinyilvánítsa. K T meghallgatását indokoltan mellőzte, mert őt írásban csatolt nyilatkozatából kitűnően a felperesek az örökhagyó halála utáni eseményekre kérték meghallgatni, ami a perbeli jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen.

A szabad bizonyítás elvére tekintettel a Pp. 3. § (5) bekezdésében foglaltak szerint, bíróság a perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához, vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhat minden olyan bizonyítékot, ami a tényállás megállapításához adatot szolgáltat. Erre figyelemmel téves az elsőfokú bíróság álláspontja, mely szerint az írásbeli nyilatkozat elfogadására, azaz bizonyítékként való értékelésére nincs jogi lehetőség. Miután a felperesek által bejelentett tanúk írásbeli nyilatkozata rendelkezésre áll és bizonyítékként értékelhető, az ítélet tábla szerint nem indokolt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése, továbbá a bizonyítás kiegészítése, ezért a fellebbezés folytán az ítéletet érdemben vizsgálta felül.

A perbeli adatok alapján nem vitatott tény, hogy a házastársak között az életközösség 2002. novemberben megszakadt, amikor az alperes a közös lakásból elköltözött. A felperesek állítása szerint a Ptk. 601. § (1) bekezdésében írt mindkét feltétel megvalósult, nem volt kilátás az életközösség visszaállítására. Az alperes védekezésre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában helytállóan utalt arra, miszerint annak bizonyítása, hogy az életközösség visszaállítására nem

volt kilátás, a felpereseket terhelte. A felperesek állításuk bizonyítékaként elsődlegesen az alperes által a bíróságnak benyújtott, a házasság felbontására irányuló keresetlevele tartalmára hivatkoztak, amelyben a Ptk. 601. § (1) bekezdése szerinti mindkét feltétel együttes fennállásáról maga nyilatkozott. A keresetlevelet a felperes nevében meghatalmazott képviselője, P E készítette, aki vallomása szerint az abban foglaltakat az alperes által elmondottak alapján fogalmazta meg. Ennek tartalma szerint az örökhagyóval 7-8 éve fokozatosan elhidegültek egymástól, 4-5 éve házasságuk formális, minden belső kapcsolat nélküli kötelék. Együttélésük lehetetlenné vált, ezért a közös lakásból elköltözött. Ezt követően közöttük békülési szándék nem volt, ezért házasságuk helyrehozhatatlanul megromlott, annak helyreállítására nem lát reményt.

Az elsőfokú bíróság a per elbírálása szempontjából releváns tények - a házastársak kapcsolata, az alperes elköltözésének előzményei, az ezt követő körülmények, az alperesnek a házasság felbontására irányuló keresetlevél előterjesztésével kapcsolatos szándéka, az örökhagyó kialakult helyzettel összefüggő magatartása (szándéka) - tekintetében a Pp. 206. § (1) bekezdését sértve, a tényállást egyoldalúan, kizárólag az alperes perbeli előadására alapította és vont le azokból érdemi döntését megalapozó további következtetéseket. A Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróságnak az érdemi döntése alapjául szolgáló tényállást a felek előadása és a bizonyítási eljárás során felmerült valamennyi bizonyíték egybevetése és összességükben való értékelése alapján kell megállapítania. A perben az ellenérdekű felek az életközösség megszakadásának körülményei és a házastársak életközösségének visszaállításával kapcsolatos kilátás tekintetében ellentétesen nyilatkoztak. A felperesek tényállításuk bizonyítására csatolták az alperes által előterjesztett, a házasság felbontására irányuló keresetlevelét, amelyben nyilatkozott az adott kérelmét megalapozó tényekről és ennek következményeként az életközösség visszaállításának kilátástalanságáról. Az elsőfokú bíróság a keresetlevél tartalmát nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyta, mert arról sem a tényállásban, sem pedig a bizonyítékok értékelése körében említést sem tett.

Minden alapot nélkülöznek az elsőfokú bíróság tényállás körében tett, döntését megalapozó megállapításai (2. oldal 2. bekezdése), amelyek kizárólag az alperes előadásán alapulnak. Ezeket azonban alappal teszi kétségessé, hogy érdekeihez igazodva tett ellentétes nyilatkozatokat a bíróságnak, a jelen perben anyagi érdeke fűződik a házasság felbontására irányuló keresetlevelében foglaltakkal ellentétes tények megállapításához. A perben olyan bizonyíték nem merült fel, amelyből az elsőfokú bíróság által megállapított tényekre alappal és okszerűen lehetne következtetni. A tanúk közül az alperes állításait egyedül anyja, CsA támasztotta alá, aki közeli hozzátartozói minőségére figyelemmel nem tekinthető érdektelennek, továbbá vallomását annak ellentmondásai is megalapozottan teszik kétségessé. Az alperes személyes előadása szerint kizárólag az örökhagyóval ketten, egymás közt beszéltek meg, hogy ha változást lát magatartásában, akkor visszaköltözik hozzá, amiről legfeljebb édesanyja tudhatott. Cs A vallomása szerint, erről az alperes és az örökhagyó, lánya elköltözése előtt 1-2 hónappal az ő jelenlétében állapodtak

meg, „egyezségüket” megerősítettek, amikor az örökhagyó az alperest nála meglátogatta. További ellentmondás, hogy a tanú szerint, amikor lánya november elején hozzá költözött, már nem dolgozott az ásatáson, ugyanakkor előadta, miszerint lánya elmondásából tudja, hogy az örökhagyó az ásatáson is felkereste őt és elbeszélgettek. B F vallomásából az alperes és az örökhagyó kapcsolatára következtetni nem lehet. Vallomása szerint az alperessel novemberig dolgoztak együtt az ásatáson, konkrét időpont megjelölése nélkül nyilatkozott arról, hogy ott időnként az örökhagyó és a felperesek is megjelentek.

Az ítéletábra álláspontja szerint a körülmények és a bontóper megindítása, a keresetlevél tartalma a felperesek állítását bizonyítja, miszerint az alperes elköltözését követően az örökhagyóval nem találkozott, életközösségük megszakítását véglegesnek tekintette és szándéka a házasság felbontására irányult. Az alperes 2002. december 2. napján adott megbízást ügyvédjének, aki még ebben a hónapban írt levelet az örökhagyónak az alperes vagyoni igényéről. Ebből következően az alperes még a bontóper megindítása előtt peren kívül kezdeményezte a vagyoni összetartozás végleges felszámolását is, ami szintén a házasság felbontására irányuló végleges szándékát igazolja.

A Legfelsőbb Bíróság a BH 2005.252. számú - hasonló tényállású - eseti döntésében a joggyakorlat egysége, illetve továbbfejlesztése céljából fejtette ki, hogy a túlélő házastárs öröklésből való kiesése együttes törvényi feltételeinek fennállását miként kell megítélni. A kifejtettek szerint nem az a döntő, hogy valamelyik fél kívánta-e az életközösség visszaállítását, hanem az, hogy mindkettőjük szándéka erre irányult-e, és erre magatartásukból, nyilatkozatukból, az eset összes körülményeiből következtetni lehessen. A perbeli esetben az alperes előadásából kitűnően az örökhagyó italozó életmódja miatt költözött el a közös lakásból és szakította meg vele az életközösséget. Állítása szerint közölte az örökhagyóval, hogy csak akkor költözik vissza, ha az italozást abbahagyja. Ezzel egyértelműen azt juttatta kifejezésre, hogy további alkoholizálása esetén maga sem kívánta az életközösséget az örökhagyóval helyreállítani.

Az elsőfokú bíróság indokolásából kitűnően az örökhagyó szándékára a házastársak hosszú együttéléséből, a rövid ideig tartó különélésből és abból következtetett, hogy az örökhagyó az alperest napközben munkahelyén, sőt édesanyjánál is meglátogatta, ami azonban megalapozatlan. A perbeli adatok alapján a felperesek tagadásával szemben, kétséget kizáróan nem volt megállapítható, hogy az örökhagyó az alperest elköltözése után felkereste. Ennek egyébként nincs ügydöntő jelentősége, mert az alperes maga sem állította, hogy őt az örökhagyó az életközösség helyreállítása, visszaköltözése érdekében keresete meg és előadása szerint november végét követően az örökhagyó már nem kereste fel. Megalapozottan sérelmezték a felperesek az elsőfokú bíróságnak az örökhagyó lelkiállapotával és a TT tanú által előadott kijelentésével kapcsolatos okfejtését, ami minden alapot nélkülöző feltételezés. Helytállóan kifogásolták továbbá azt a következtetést is, hogy az örökhagyó megnyilvánulása és a felperesek személyes meghallgatásuk során tett nyilatkozatuk is ellentmond annak, miszerint ne lett volna

kilátás az életközösség helyreállítására. Az elsőfokú bíróság ugyanis nem jelölte meg örökhagyónak azt a konkrét megnyilvánulását és a felpereseknek azt az előadását, amelyre következtetését alapította. Szükségtelen és perre nem tartozó volt továbbá szüleik konfliktusával kapcsolatban a felperesek helyzetfelismerésének minősítése.

A perbeli adatok alapján aggálytalanul megállapítható, hogy az örökhagyó az alperes elköltözését követően az életközösség helyreállítása érdekében kifogásolt életmódján nem változtatott, továbbra is alkoholizált. T T, L I tanúk vallomásából, Sz N írásbeli nyilatkozatából kitűnően a kialakult helyzetet véglegesnek tekintette, az alperessel az életközösséget nem akarta helyreállítani, eltökélt szándéka volt, hogy gyermekeivel él tovább együtt. Mindezek alapján bizonyított, hogy a Ptk. 601. § (1) bekezdése szerinti mindkét feltétel teljesült, a házastársak között a megszakadt életközösség visszaállítására nem volt kilátás, ennek folytán az alperes az örökhagyó utáni öröklésből kiesett.

Tartalma szerint a felperesek keresete teljesítésre irányult, mert az alperes öröklésből kiesésének jogkövetkezményeként az általuk örökölt ingatlanok vonatkozásában az alperes javára az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett özvegyi haszonélvezeti jog törlését kérték. A másodfokú eljárásban keresetüket módosítva e jog törlését csak a b ingatlan tekintetében kérték, mert az eljárás során a másik, a t ingatlant közösen értékesítették. A kifejtett indokok alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta és az alperest a b ingatlan felperesek tulajdonát képező tulajdoni illetőségekre bejegyezett özvegyi haszonélvezeti joga törlésének tűrésére kötelezte és megkeresni rendelte az illetékes földhivatalt annak teljesítésére. Pervesztessége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte az alperest a felperesek javára együttes első- és másodfokú perköltség, a felperesek képviselőjével felmerült, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) bekezdéseinek figyelembevételével, a (6) bekezdés szerint mérlegeléssel megállapított, 25 %-os áfát tartalmazó ügyvédi munkadíj megfizetésére. Az alperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint köteles továbbá megfizetni az államnak a felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt kereseti és fellebbezési illetéket.

, 2010. április 29.

. Hegedűs Mária s.k.,
a tanács elnöke, előadó
Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
s.k.

bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit

bíró

A kiadmány hitelül:

